

RECENZJA

osiągnięć Pani dr Dągmary Głuszek-Szafranec ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o komunikacji społecznej i mediach wykonana na zlecenie Rady Naukowej Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Uniwersytetu Śląskiego z 27 stycznia 2021 r.

1. Najważniejsze fakty z życiorysu zawodowego Habilitantki

Pani doktor Dagmara Głuszek-Szafranec jest pracownikiem Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. W latach 2011-2013 była zatrudniona w Wyższej Szkole Administracji w Bielsku-Białej, a wcześniej (2007-2011) w Wyższej Szkole Handlowej w Krakowie.

Habilitantka jest absolwentką studiów magisterskich na kierunku politologia ze specjalnością dziennikarską (2001), które ukończyła na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego (praca magisterska *"Information brokering a dziennikarstwo. Zawody informacyjne i ich funkcje"* pod kierunkiem naukowym prof. dra hab. Walerego Pisarka), a także dwuletniego Studium Zarządzania i Biznesu (2001) teŝe uczelni. Pracę doktorską pt. "Polityka nacjonalistycznych baskijskich ruchów w Hiszpanii 1975-2004", przygotowaną pod kierunkiem naukowym dra hab. Michała Chorośnickiego, prof. UJ, Habilitantka obroniła na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych UJ, uzyskując w 2007 roku stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Recenzentami jej pracy doktorskiej byli dr hab. Mieczysław Stolarczyk, prof. UŚ oraz dr hab. Marek Bankowicz, prof. UJ.

2. Ocena osiągnięcia naukowego wymienionego w art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. Nr 2020.poz.85 t.j.)

Dr Dagmara Głuszek-Szafranec przedłożyła do oceny osiągnięcie naukowe w formie monografii zatytułowanej:

**PUBLICZNI NADAWCY W REGIONACH AUTONOMICZNYCH HISZPANII.
MIĘDZY MISJĄ A POLITYKĄ**

Przedstawiona do oceny praca składa się ze wstępu, dwóch części, z których pierwsza (*Media publiczne w systemach mediów*) zawiera cztery rozdziały, a druga (*Uwarunkowania prawno-instytucjonalne i strategie autonomicznych nadawców publicznych w Hiszpanii*) rozdziałów pięć, oraz podsumowania i bibliografii i jest poświęcona obszernemu omówieniu tematyki publicznych nadawców radiowo-telewizyjnych w regionach autonomicznych Hiszpanii.

We wstępie Autorka krótko szkicuje najważniejsze wydarzenia z hiszpańskiej historii najnowszej, w tym kluczowy z punktu widzenia Jej pracy proces konstytuowania się podziału terytorialnego państwa na 17 wspólnot autonomicznych. Przy tej okazji Autorka wspomina o dwóch wiodących i ścierających się ze sobą koncepcjach państwowości hiszpańskiej, z których jedna nakazuje traktować Hiszpanię jako wspólnotę kultur i narodów, a druga osadza ją "w kontekście chrześcijaństwa, eliminując zasadę pluralizmu w imię jedności państwa" (s. 12), a także o trzech typach tożsamości państwowej. Pierwszy z nich charakteryzuje regiony zwyczajowo blisko związane z Kastylią i sprzyjające państwowości hiszpańskiej, drugi regiony, które współcześnie manifestują potrzebę niezależności (np. Walencję), a trzeci regiony historyczne (Galicję, Kraj Basków, Katalonię i Nawarrę), które tradycyjnie już cechuje najmniejsze przywiązanie do idei unitarnej państwa hiszpańskiego (s. 13). W kontekście mediów dr Głuszek-Szafraniec we wstępie wskazuje natomiast na znaczenie zamachów terrorystycznych w Madrycie oraz kryzysu ekonomicznego pod koniec pierwszej dekady XXI w. jako wydarzeń będących katalizatorami reformy mediów publicznych w Hiszpanii. Jako cel pracy Autorka wskazuje chęć pokazania, "jak współcześnie kształtuje się system nadawczości publicznej [na przykładzie nadawców radiowo-telewizyjnych] w Hiszpanii, jak definiuje się misję nadawców autonomicznych i jaką rolę nadaje się mediom publicznym w poszczególnych regionach" (s. 13) tego kraju. Dagmara Głuszek-Szafraniec wskazuje także szereg celów szczegółowych, formułując na ich podstawie osiem pytań badawczych (s.14). W uzasadnieniu wyboru tematyki swojej pracy Autorka obszernie omawia stan dotychczas obecnego w Polsce piśmiennictwa na temat hiszpańskiego rynku mediów, obejmującego opracowania przede wszystkim częściowe i fragmentaryczne, wyrażając nadzieję na uzupełnienie istniejącej luki w zakresie opracowań kompleksowych / całościowych. W założeniach metodologicznych Dagmara Głuszek-Szafraniec wskazuje analizę systemową jako na metodę badawczą zastosowaną w pracy. Obejmuje ona m.in. analizę stanu prawnego i standardów zawartych w ustawodawstwie, jak również otoczenia polityczno-ekonomicznego. W swoich badaniach Autorka stosuje wielorakie i zróżnicowane kryteria analizy, do których w kontekście historyczno-prawnym należą m.in.: dostęp do mediów różnych grup etnoregionalnych; umocowanie regulacji medialnych w statucie autonomicznym; istnienie odrębnych niż państwowe regulacji na poziomie autonomii; struktura mediów; ich główne zadania misyjne; procedury powoływania najważniejszych ciał zarządzających; gwarancje dla reprezentacji politycznych,

obywatelskich lub niezależności mediów oraz powoływanie instytucji medialnych, kontrolujących rynek (niezależnych lub podlegających rządowi/parlamentowi regionalnemu) (s. 20-21). Na tej podstawie identyfikuje cztery różne typy rozstrzygnięć dotyczących regionalnych nadawców radiowo-telewizyjnych w Hiszpanii, sposobów zarządzania nimi i realizowania przez nadawców regionalnych misji publicznej, których szczegółowej prezentacji poświęca część drugą monografii.

Pierwszy rozdział (*System medialny jako przedmiot badań medioznawczych*) I części monografii zawiera rozważania dotyczące struktury i elementów składowych systemu mediów, modeli systemów medialnych, relacji zachodzących pomiędzy systemami medialnym i politycznym oraz regionu jako przedmiotu badań. Autorka omawia tradycję badań i dorobek polskich badaczy, wyróżniając prace Bartłomieja Golki, Bogusławy Dobek-Ostrowskiej, Macieja Mrozowskiego i Zbigniewa Oniszczyka, a w dalszej części wywodu także wybranych autorów zagranicznych. Dagmara Głuszek-Szafraniec zwraca uwagę również na obecną w literaturze przedmiotu wielość definicji i w konsekwencji brak precyzyjnego aparatu pojęciowego w odniesieniu do obszaru Jej dociekań naukowych, podkreślając "narodową" konotację pojęcia *system medialny* (s. 29) i postulowaną przez niektórych autorów (por. J. Hardy) potrzebę uwzględnienia w badaniach dynamiki zmian transnarodowych i transkulturowych. W dalszej części rozważań Autorka omawia cztery teorie prasy F.S. Sieberta, T. Petersona i W. Schramma oraz typologię systemów medialnych D.C. Hallina i P. Manciniego, obejmującą model północnoatlantycki (liberalny), model północno-środkowoeuropejski (demokratycznego korporacjonizmu), model śródziemnomorski (spolaryzowanego pluralizmu), jak również prace autorów (por. M. Brüggemann, S. Engesser, F. Büchel, E. Humprecht, L. Castro) krytykujących te koncepcje. W kontekście relacji wzajemnych systemów medialnego i politycznego Dagmara Głuszek-Szafraniec koncentruje się na omówieniu prac cechujących się praktycznym podejściem do badań porównawczych nad systemami medialnymi (w tym m.in. J.G. Blumlera i M. Gurevitcha, C.E. Bakera, S. Enessera i A. Franzetti, B. Schneider czy też przywoływanych wcześniej D.C. Hallina i P. Manciniego oraz J. Hardy'ego). W odniesieniu do *regionu* jako przedmiotu badań Autorka wylicza czynniki składowe tego pojęcia, do których zalicza *terytorium*, *nazwę własną*, *społeczność* mieszkańców, ich *działania* i wspólną *kulturę*, *ideologię*, *elity*, a wreszcie i *historię* (zapewne także tradycję?), a w przypadku regionów hiszpańskich także sposób ich funkcjonowania jako ośrodków administracji terenowej (s. 43). W kontekście swoich badań Dagmara Głuszek-Szafraniec podkreśla również znaczenie mediów regionalnych i lokalnych jako - przywołując słowa Agnieszki Roguskiej - sprzyjające "bogaceniu i utrwalananiu się tożsamości kulturowej i świadomości przynależności lokalnej wśród mieszkańców" (s. 44).

Rozdział drugi (*Polityka medialna - pojęcia i jej wymiary*) zawiera rozważania poświęcone zakresowi definicyjnemu terminu *polityka medialna*, jej celów i instrumentarium, a także modeli

zarządzania mediami publicznymi i ich zadaniami w XXI w. Autorka wskazuje na obszerność terminu *polityka medialna*, dokonuje przeglądu definicji oraz czynników wpływających na kształt polityki medialnej, szerzej omawiając koncepcje takich badaczy, jak C.J. Hammelink i K. Nordenstreng, D. McQuail, K. Jakubowicz, a także Z. Oniszczyk, E. Stasiak-Jazurkiewicz i in. Następnie Autorka omawia treść unijnych rozstrzygnięć prawnych oraz rezolucji w sprawie koncentracji i pluralizmu mediów z 2008 r. W kontekście celów polityki medialnej Habilitantka zwraca uwagę, że jest ona przede wszystkim "emanacją tych wartości, które wyznawane są przez dane społeczeństwo" (s. 56). Wśród wskaźników pozwalających na identyfikację głównych kierunków polityki medialnej wymienia ona system regulacji i kontroli dot. wolności słowa i jej ochrony; pluralizm własności i dostępu do rynku medialnego; poziom koncentracji i transparentności rynku mediów; zakres funkcji realizowanych przez media; obowiązujące standardy profesjonalizmu zawodowego w środowisku dziennikarskim i kondycję ich samorządu, tj. organizacji branżowych, zrzeszających dziennikarzy; i infrastrukturę mediów. W dalszej części rozważań Dagmara Głuszek-Szafraniec wprowadza w oparciu o kryterium perspektywy czasowej istotne rozróżnienie pomiędzy *audytorium* (perspektywa doraźna) mediów a *społeczeństwem* (perspektywa długofalowa). Wśród możliwych celów polityki medialnej Habilitantka wylicza natomiast stworzenie optymalnej struktury mediów / zrównoważonego porządku medialnego, chroniącego pluralizm mediów we wszystkich jego wymiarach (za Jakubowiczem Autorka wskazuje wymiary zewnętrzny, wewnętrzny i indywidualny), wolność słowa oraz prawo do informacji. W kontekście instrumentów polityki medialnej Dagmara Głuszek-Szafraniec wskazuje na instrumenty prawne (możliwość wprowadzenia określonych regulacji prawnych, w tym koncesji) oraz finansowe (opłaty abonamentowe, subsydia, czy dopuszczenie źródeł komercyjnych; w Hiszpanii przyjęto mieszany model finansowania mediów publicznych). Część rozważań poświęcona modelom zarządzania mediami skupia się na analizie możliwych form ich finansowania oraz możliwych form ingerencji czynników politycznych, gdzie Autorka wymienia za Hallinem i Mancinim modele *parlamentarny* i *obywatelski*, a dalej także m.in. *paternalistyczny*, *autonomiczny* oraz *służby*, który uznaje za najbardziej przydatny do analizy rynku mediów hiszpańskich. Wśród zadań mediów publicznych w XXI w. Habilitantka wskazuje integrację społeczności lokalnej, socjalizacji obywateli, kreacji sfery publicznej itd., które w kontekście różnorodności kulturowej współczesnych społeczeństw (w tym także społeczeństwa Hiszpanii) niosą dla mediów nowe wyzwania.

Rozdział trzeci (*Hiszpański system mediów*) zawiera rozważania na temat tła współczesnych uwarunkowań rozwoju mediów, regulacji prawnych dotyczących obecności mediów, krajobrazu mediów hiszpańskich, formy prawnej mediów publicznych, kodeksu deontologicznego Federacji Związków Zawodowych Dziennikarzy Hiszpanii, a także pluralizmu mediów w Hiszpanii. Autorka rozpoczyna swój wywód od ogólnej charakterystyki kraju i omówienia zróżnicowania regionalnego i kulturowego, a także

kluczowych informacji na temat historii najnowszej oraz systemu politycznego i partyjnego Hiszpanii. Podstawą prawną działalności mediów jest przede wszystkim art. 20 Konstytucji Hiszpanii z 1978 r., a także ustawa organiczna (*Ley Orgánica 2.1997*), przepisy antykoncentracyjne, ustawa o ochronie konkurencji z 2007 r., ustawa o komunikacji audiowizualnej (nazywana także ustawą o działalności transmisyjnej) z 2007 r. i wiele innych dokumentów prawnych, których treść zostaje w pracy szczegółowo omówiona. Następnie Autorka dokonuje charakterystyki krajobrazu mediów hiszpańskich, uwzględniając wszystkich 17 regionów autonomicznych kraju, bogato ilustrując swoje rozważania wykresami i grafikami informacyjnymi. Autorka wskazuje, że hiszpański rynek mediów jest zdominowany przez duże grupy medialne, jednak przeważa w nim kapitał rodzimy, za wyjątkiem koncernu Mediaset (powiązanego z kapitałem włoskim). Dagmara Głuszek-Szafraniec omawia najważniejsze podmioty rynku, w tym (oprócz wspomnianego wyżej Mediaset), przedsiębiorstwo medialne Antena 3 (*Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación S.A.*), oraz Radiotelevisión Española (RTVE), zwracając uwagę, że właśnie telewizja jest najbardziej popularnym medium w Hiszpanii (czytelnictwo prasy jest najsilniejsze na północy, w pozostałych regionach kraju więcej korzysta się natomiast z mediów internetowych), której miejsca nadal ustępuje korzystanie z Internetu. Trzecie miejsce pod względem popularności zajmuje wśród mediów w Hiszpanii radio, które jest medium towarzyszącym (główne podmioty tego sektora to trzy główne sieci prywatne: SER, COPE, Onda Cero oraz nadawca publiczny RNE). Na rynku mediów drukowanych w Hiszpanii dominują dzienniki (media opiniotwórcze są czytane rzadziej), dużą popularnością cieszy się również prasa plotkarska i poradnikowa, a także prasa sportowa. Celem reformy prawnej mediów publicznych w Hiszpanii w 2006 roku było przede wszystkim prowadzenie neutralności, przejrzystości i podniesienie jakości oferty RTVE. Nowa ustawa utrzymała przede wszystkim publiczny status nadawców, powierzając kontrolę nad mediami Korteżom Generalnym oraz powołanym do tego celu instytucjom niezależnym. Cytując treść ustawy Autorka wskazuje, że celem mediów publicznych jest "zaspokojenie potrzeb społeczeństwa hiszpańskiego w zakresie informacji, kultury, edukacji i rozrywki; rozpowszechnianie jego tożsamości kulturowej i różnorodności; pobudzenie społeczeństwa informacyjnego; promowanie pluralizmu, partycypacji obywatelskiej i innych wartości konstytucyjnych, gwarantując dostęp znaczących grup społecznych i politycznych" (s. 99-100). Dagmara Głuszek-Szafraniec podkreśla też, ważny z punktu widzenia tematyki Jej pracy, zapis nakazujący mediom publicznym "promowanie spójności terytorialnej, pluralizmu i różnorodności językowej i kulturowej w Hiszpanii" (s. 100). Misja mediów publicznych została opisana w *El mandato-marco* z 2007 r. (rozporządzenie weszło w życie w roku 2008) i obejmuje więc zadanie budowania przez RTVE tożsamości Hiszpanii przy jednoczesnym poszanowaniu różnic narodowych oraz regionalnych, co w praktyce oznacza przepływ treści pomiędzy wspólnotami autonomicznymi (decentralizacja treści

nastąpiła już w latach 80. XX w.) oraz możliwość nadawania w językach regionalnych. Zadaniem mediów publicznych jest zatem obrona pluralizmu mediów we wszystkich trzech wymiarach (patrz wyżej). Niemniej jednak Hiszpania nadal pozostaje krajem o średnim poziomie pluralizmu mediów.

Rozdział czwarty (*Telewizje autonomiczne w Hiszpanii*) opisuje początki rozwoju nadawców regionalnych i problemy, na jakie napotykali oni na przełomie XX i XXI w., Federację Organizacji Autonomicznych Radia i Telewizji (FORTA) oraz kulturę medialną regionów. Autorka zauważa, że zmiana, jaka dokonała się w ustroju mediów po zakończeniu reżimu Franco była konsekwencją zmian politycznych. Reforma państwa, w szczególności nowy podział administracyjny kraju i zakres kompetencji władz lokalnych, przyniosły również zmiany na rynku mediów. Prekursorami tych zmian były działania podjęte przez Kraj Basków, Katalonię i Galicję. Dynamiczny rozwój regionalnych nadawców telewizyjnych rozpoczął się w 1982 r., a już kilka lat później można było mówić o dominacji regionalnych ośrodków telewizyjnych, a w konsekwencji decentralizacji rynku radiowo-telewizyjnego. Początek XXI w. stanowił okres dalszego dynamicznego rozwoju nadawców regionalnych, trudności pojawiły się natomiast w związku z kryzysem ekonomicznym lat 2008-2011, który dotknął wiele ośrodków i mediów lokalnych i regionalnych. Na problemy finansowe nałożyły się też zaniechania w zakresie demokratyzacji i poprawy systemu zarządzania wielu spośród ośrodków regionalnych, których oglądalność spadła do bardzo niskiego poziomu. Poza Katalonią i ledwie kilkoma innymi regionami bardzo wyraźnie odczuwano brak reform, które większość ośrodków zmuszona była podjąć w kolejnych latach. Sporo uwagi Dagmara Głuszek-Szafraniec poświęca w tym rozdziale powołanej do życia w 1989 r. Federacji FORTA, która "skupia podmioty radiowo-telewizyjne z dwunastu wspólnot autonomicznych (...) w celu koordynowania wszelkich wspólnych przedsięwzięć autonomicznych nadawców" (s. 133), co wydajnie zwiększa potencjał zrzeszonych w FORTA stacji, zarówno w zakresie oferty programowej, jak i zasięgu/liczby widzów. Mechanizm oddziaływania mediów publicznych w regionach autonomicznych Autorka wyjaśnia w oparciu o koncepcję wzorów kulturowych Manuela Castellsa, stwierdzając na tej podstawie, że "polityka medialna rządów wspólnot autonomicznych staje się więc uzasadniona w kontekście budowania autonomii politycznej i kulturowej" (s. 142).

Część druga monografii poświęcona jest uwarunkowaniom prawno-instytucjonalnym i strategiom autonomicznych nadawców publicznych i rozpoczyna się od rozdziału piątego (*Autonomiczne media publiczne a rozwiązania prawno-instytucjonalne w statutach autonomicznych*), który Dagmara Głuszek-Szafraniec poświęca na omówienie różnorodności kulturowej poszczególnych regionów autonomicznych, ich mediów oraz regulacji zawartych w statutach autonomicznych tych regionów, dotyczących zakresu swobód i rzeczywistej autonomii. Ich omówienie dokonane jest w porządku alfabetycznym (za wyj. regionów subsaharyjskich). W podsumowaniu rozdziału Autorka zauważa: "Analizując podstawy prawne funkcjonowania mediów w regionach, można zauważyć, że nie

wszystkie wspólnoty autonomiczne z jednakową siłą zaznaczały wagę i rolę środków komunikowania audiowizualnego we własnym systemie prawnym, będącym pośrednio emanacją wartości wyznawanych przez dane społeczeństwo. Tylko część z nich podkreśla wagę języka, kultury regionu i roli, jaką w tej dziedzinie wyznacza się wobec tego mediom publicznym, które każda ze wspólnot planowała w przyszłości tworzyć" (s. 166). Kolejne rozdziały tej części monografii są poświęcone omówieniu czterech podstawowych modeli, które Autorka wyróżniła w odniesieniu do rynku hiszpańskiego analizując strategie i polityki medialne poszczególnych regionów.

I tak rozdział szósty (*Typ podstawowy - media regionów*) poświęcony jest charakterystyce mediów Estremadury, Kastylii-La Manchy, Wspólnoty Autonomicznej Madrytu, Aragonii i Murcii jako przykładów regionów, które cechuje umiarkowane przywiązanie do regionalnych różnic kulturowych, a przyjęte rozwiązania w zakresie zarządzania mediami powodują, że są one w wysokim stopniu upolitycznione. Autorka przypomina, że jest to model, który w Hiszpanii "dominował na poziomie centralnym przez wiele lat funkcjonowania publicznych mediów ogólnokrajowych, co umożliwiała instrumentalizację mediów przez władzę publiczną" (s. 168). W odniesieniu do każdego z wymienionych regionów Dagmara Głuszek-Szafraniec szczegółowo omawia, jak definiowana jest misja tamtejszych mediów publicznych i jak wygląda ich struktura, ew. jakie instytucje regulacyjno-kontrolne są na nim obecne.

Rozdział siódmy (*Pomiędzy publiczną misją a prywatnym interesem. Mieszany typ zarządzania nadawcą publicznym*), Autorka przeznaczona na charakterystykę mediów w takich regionach, jak Kastylia i Leon, La Rioja oraz Nawarra i Kantabria, jako przykładów regionów, stosujących rozwiązania dopuszczające pośrednie formy zarządzania przedsiębiorstwami medialnymi, w części obejmujące nawet wyłączny udział podmiotów komercyjnych w rynku mediów regionalnych. Również w odniesieniu do tych regionów Autorka charakteryzuje sposób definiowania misji tamtejszych mediów, struktury ich rynku oraz kompetencje instytucji regulacyjno-kontrolnych.

Rozdział ósmy (*Od instrumentalizacji politycznej do mediów tożsamościowych. Typ w fazie tranzykcji ku profesjonalizmowi*) jest poświęcony mediom Asturii, Wysp Kanaryjskich, Balearów oraz Walencji, które wedle typologii wyróżnionej przez Dagmarę Głuszek-Szafraniec "charakteryzują się niestabilnością sytuacji zarówno finansowej, jak i politycznej (...)", co w praktyce oznaczało dotąd "(...) ciągły wpływ partii politycznych na działalność nadawców publicznych w regionach, pomimo unormowań prawnych, mających gwarantować mediom niezależność" (s. 227), którym regiony te próbują się przeciwstawić podejmując starania w kierunku profesjonalizacji mechanizmów zarządzania i przyjętych standardów pracy redakcyjnej. Schemat analizy w/w rynków jest analogiczny jak w poprzednich rozdziałach.

Ostatni rozdział tej części monografii, rozdział dziewiąty (*Od tożsamości regionalnej w stronę niezależnego profesjonalizmu. Typ zaawansowany*) Autorka poświęca na omówienie rynku mediów w Andaluzji, Galicji, Kraju Basków i Katalonii, które są regionami historycznymi, tradycyjnie cechującymi się silnym przywiązaniem do własnej autonomii i - w konsekwencji - słabą identyfikacją z ideą unitarnego państwa hiszpańskiego. Dagmara Głuszek-Szafraniec wyróżnia te regiony w zaproponowanej typologii jako *typ zaawansowany*, który "charakteryzuje się przede wszystkim wyższym poziomem precyzji przepisów i jasnością celów, jakie stawia się mediom publicznym (...)" oraz najdłuższą i najbogatszą tradycją nadawczości publicznej (s. 274). Kolejną cechą wspólną tych regionów, jest ich zbieżne przywiązanie do postrzegania mediów publicznych jako instytucji ważnej, bo silnie wpływającej na kształtowanie się tożsamości narodowo-kulturowej mieszkańców regionu. To w rezultacie oznacza podobny sposób definiowania ich misji, którą jest m.in. promowanie lokalnego języka oraz pluralizmu społecznego, kulturowego i politycznego tych regionów.

Pracę kończy podsumowanie, w którym Autorka oprócz wskazania najważniejszych wniosków, wynikających z przeprowadzonej analizy, i odniesienia własnych ustaleń do koncepcji innych badaczy, zawiera także postulaty i wskazuje możliwe kierunki dalszych badań. Dokonując bilansu długiej drogi i transformacji, jaką w Hiszpanii przeszedł system mediów publicznych od zakończenia dyktatury Franco Dagmara Głuszek-Szafraniec słusznie zauważa także: "Okazuje się, że w przypadku wspólnot etnonarodowych, które funkcjonują w społeczeństwach wielonarodowych z dominującym językiem oficjalnym, ważniejsze są inne wartości aniżeli swobodny przepływ kapitału i urynkowanie mediów. Często cele polityczne, społeczne i kulturowe przeważają nad podstawowymi zjawiskami rządzącymi działalnością współczesnych mediów, tj. komercjalizacją, tabloidyzacją czy globalizacją" (s. 337-338). Na końcu pracy zamieszczona została obszerna bibliografia.

Reasumując, pragnę podkreślić, iż tematyka badań dotyczących ustroju mediów publicznych w kraju o tak złożonej strukturze etniczno-kulturowej i administracyjnej, jak Hiszpania, jest tematem wymagającym od badacza nie tylko rozległej wiedzy, ale i ogromnej dyscypliny w prowadzeniu wywodu oraz dojrzałego warsztatu badawczego. Na tym większą pochwałę zasługuje Habilitantka, która poradziła sobie z tym wyzwaniem w sposób nie budzący żadnych wątpliwości. Praca stanowi więc niezwykle rzetelne kompendium wiedzy na temat systemu mediów publicznych w Hiszpanii, które cechuje bardzo przejrzysta i logiczna struktura oraz jasność i precyzja prowadzonego wywodu. Zarówno zakres omówionego piśmiennictwa i prac, których ustalenia Habilitantka prezentuje w wyżej omówionej publikacji, wskazanej jako osiągnięcie naukowe, jak i dokumentów prawnych, regulujących rynek mediów w Hiszpanii i poszczególnych jej regionach autonomicznych, a także warstwa rozważań empirycznych, bazująca na analizie systemowej, jako metodzie badawczej, stanowią o wysokiej

wartości poznawczej przedłożonej do oceny monografii, która w mojej ocenie jako recenzentki stanowi istotny wkład w rozwój nauki o komunikacji społecznej i mediach jako dyscypliny naukowej.

3. Ocena pozostałej części dorobku naukowego (aktywność badawcza i publikatorska; udział w zespołach i projektach badawczych, współpraca międzynarodowa, dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski).

Działalność badawcza i publikacyjna [autorstwo i współautorstwo publikacji naukowych / wskaźniki cytowań]

Wykaz tzw. innych prac naukowych, zawarty w dokumentacji Habilitantki zawiera - poza monografią wskazaną jako osiągnięcie naukowe - w sumie 31 publikacji autorskich i współautorskich, tj. 3 monografie współautorskie, 18 rozdziałów w monografiach zbiorowych (w tym 5 współautorskich), 2 hasła encyklopedyczne w prestiżowym wydawnictwie, 8 artykułów w czasopiśmie naukowych (w tym 4 współautorskie) oraz 1 sprawozdanie z wydarzenia konferencyjnego, a także redakcję 1 monografii zbiorowej oraz 2 numerów czasopisma *Political Preferences*. Ich tematyka mieści się w trzech obszarach: 1.) systemów medialnych na świecie, 2.) powiązań między mediami a polityką, 3.) medialnych obrazów rzeczywistości. Warte odnotowania jest także, że Habilitantka chętnie publikuje w językach obcych: 7 publikacji w Jej dorobku ukazało się w języku angielskim, a jedna po rosyjsku (dr Głuszek-Szafraniec zna ponadto języki hiszpański i niemiecki). Według danych Google Scholar Citations liczba cytowań publikacji dr Głuszek-Szafraniec wynosi 43 (h-indeks: 4; i10-index: 1, dane z 9.04.2021).

Konferencje, sympozja, kongresy [udział w konferencjach naukowych i komitetach organizacyjnych / wygłoszone referaty]

Habilitantka aktywnie uczestniczyła w 24 wydarzeniach konferencyjnych, w tym w dwudziestu konferencjach krajowych i czterech konferencjach międzynarodowych, podczas których wygłosiła dwadzieścia dwa referaty. Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec była także organizatorką, ew. członkinią zespołu organizacyjnego czterech konferencji naukowych.

Działalność organizacyjna, krajowa i międzynarodowa [członkostwo w organizacjach i towarzystwach naukowych, staże, uczestnictwo w programach badawczych / projektach / konsorcjach / sieciach badawczych / kierowanie projektami / nagrody i wyróżnienia]

Dr Głuszek-Szafraniec jest członkinią Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej (od 2013r.) oraz Ośrodka Badań nad Mediami przy Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie (od 2014 r.).

Habilitantka odbyła dwa zagraniczne staże naukowe, których destynacje korespondują z obszarem jej zainteresowań naukowych. W maju 2015 r. przebywała w Univesidad Complutense w Madrycie, a w kwietniu 2018 r. w Universidad Valladolid. Oba pobyty na uniwersytetach hiszpańskich Habilitantka zrealizowała w ramach programu Erasmus plus. Od lat współpracuje także z prof. Marią

Perez del Pozo z Uniwersytetu Comptense, a także prof. Margaritą Anton Crespo z Uniwersytetu Valladolid.

Dr Dagmara Głuszek-Szafraniec była wykonawczynią w dwóch zakończonych projektach naukowych, realizowanych ze środków NCN. Projekt pierwszy, *Miejsce religii w sferze publicznej*, realizowano w latach 2013-2016. Projekt drugi, *Powiązania między elitami sfery mediów i polityki w Polsce w perspektywie doświadczeń niemieckich*, w latach 2016-2020. Obecnie jest również wykonawczynią w międzynarodowym projekcie pt. *Pandemic Emergency in Social Perspective*, realizowanym we współpracy z uniwersytetami z Włoch (lead partner), Wielkiej Brytanii, Francji, Szwecji, Czech i Polski. Brała udział także w przygotowaniu kilku innych wniosków grantowych, w tym m.in. wniosku *Industrial Heritage...* złożonym w programie Horizon 2020.

Działalność dydaktyczna [osiągnięcia dydaktyczne, opieka nad doktorantami, promotorstwo prac magisterskich i dyplomowych]

Habilitantka jest pracownikiem Instytutu Dziennikarstwa i Komunikacji Medialnej Uniwersytetu Śląskiego, gdzie w bieżącej kadencji pełni funkcję z-cy dyrektora instytutu. Katalog kursów, które prowadzi lub prowadziła w latach poprzednich, obejmuje takie obszary tematyczne, jak międzynarodowe stosunki polityczne i ich historia, integracja europejska, komunikacja międzynarodowa i polityczna, ochrona własności intelektualnej, współczesne systemy polityczne, współczesne systemy medialne, rola mediów w konfliktach międzynarodowych i in. Jest promotorką 58 prac licencjackich (UŚ), a od 2019 r. pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Anny Rubaj.

Działalność popularyzatorska, ekspercka

Habilitantka jest aktywna również w obszarze działań popularyzatorskich i eksperckich. Od maja 2017 r. do stycznia 2020 roku pełniła funkcję sekretarza redakcji czasopisma *Political Preferences*. Jest również recenzentką w pięciu innych periodykach naukowych (w tym stałą recenzentką krakowskich *Zeszytów Prasoznawczych*). Od kilku lat bierze także aktywny udział pracach komisji oceniającej w ogólnopolskim konkursie *Olimpiada wiedzy o mediach*. Od 2015 r. uczestniczy także w wakacyjnych obozach naukowych Międzywydziałowego Stowarzyszenia Dziennikarzy "Mosty" w Cieszynie, gdzie prowadzi zajęcia dla adeptów zawodu z różnych obszarów wiedzy.

4. Wniosek końcowy

Dorobek i życiorys naukowy dr Dagmary Głuszek-Szafraniec świadczą, że osiągnęła Ona dojrzałość badawczą i naukową i jest zdolna do samodzielnego prowadzenia badań naukowych, a Jej twórczość już obecnie wnosi istotny wkład na rzecz nauk o komunikacji społecznej i mediach jako dyscypliny naukowej. Także doświadczenie badawcze i publikatorskie dr Dagmary

Głuszek-Szafraniec są w mojej opinii jako recenzentki wystarczające, by mogła ona przyjmować na siebie funkcję promotorki i recenzentki w procedurach awansowych. Wymienione wyżej okoliczności są powodami, dla których **uważam, że wkład doktor Dagmary Głuszek-Szafraniec w rozwój nauk o komunikacji społecznej i mediach jest wystarczający dla uzyskania tytułu doktora habilitowanego.**

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Krymaniska', is written over a light blue rectangular background.

podpis Recenzenta

Moguncja, 18.04.2021 r.